

Koldingbogen

ÅRSTAL:	1977
FORFATTER:	Ludvig Thomsen
TITEL:	Sviegade – nu Skolegade i Kolding: I Ludvig Thomsens spor
KORT RESUME:	Erindringer fra 1860erne til 1882

Sviegade - nu Skolegade i Kolding

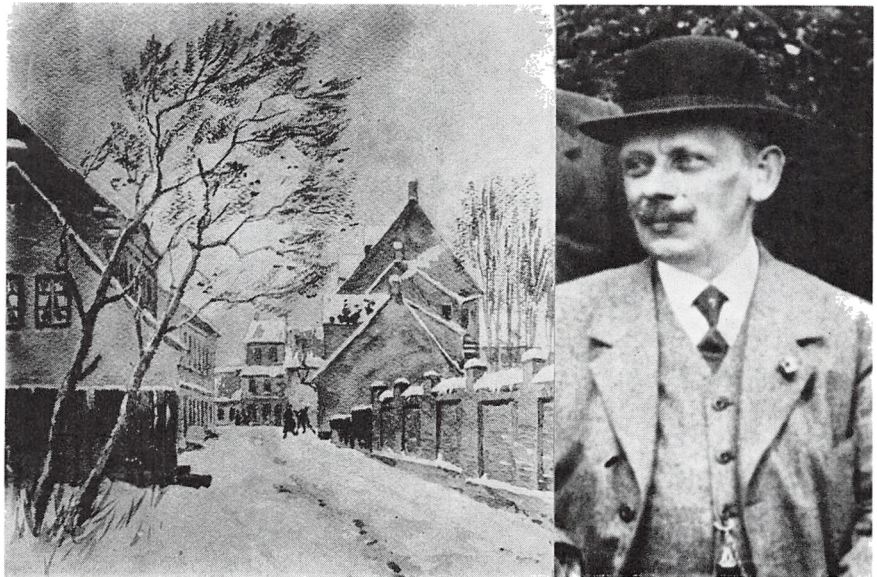
- i Ludvig Thomsens spor

En Dag saa jeg i et Glarmester-vindue en Akvarel udstillet. Motivet kendte jeg straks, det var Skolegade set fra Sviatorv, eller som vi den Gang kaldte det, »Den grønne Plads«. Billedet er malet af min gamle Skolekammerat W. Albertsen, en kendt Kunstner; han har nu i mange Aar boet i Flensborg, men som Dreng boede han her i Kolding. Skitsen til Billedet maa være tegnet ca. 1882.

Billedet er nu mit; jeg sidder og ser paa det, medens Minderne fra min Barndom og Ungdom bryder frem, og jeg faar Lyst til at fortælle lidt om Skolegade.

Skolegade eller rettere Sviegade, som den hed gennem Aarhundreder, er en af de ældste Gader i Kolding; den omtales i Dokumenter fra Aarene 1594, 1618, 1647 o. a. Om Oprindelsen til Navnet Sviegade kender man intet; at det skulde have noget at gøre med, at Gaden og Partiet deromkring i ældre Tid er nedbrændt »afsveden«, er kun en Gisning; en anden er, at Kreaturerne om Foraaret, før de kom paa Marken, bleve mærket her med Brændjern, de bleve »svedne«.

Kolding har gennemgaaet flere Trængselsaar, saavel i Krigene 1643—1644 og 1657—1659 som i Pestens Tid 1654. Den Skade Byen led 1643, ansloges til 13,689 Rd., og Ruinerne af Gaarde og Huse til 13,689. I en anden Taxationsforretning af 1662 vurderedes øde og ledige Gaarde (ca. 150) til 24,664 Slettedaler. Selvfølgelig har Sviegade ogsaa lidt meget Skade i disse Perioder, og i en Indberetning 1735 hedder det om Fruegade, Skolegade (nuværende Kirkestræde), Sviegade og Sviatorv at »disse Gader ere



W. Albertsens akvarel af Skolegade, der inspirerede Ludvig Thomsen til at skrive om barndommens gade.

Urmager Ludvig Thomsen, Kolding.

forfaldne og aldrig siden opbyggede« (Fruegade gik fra Klostergade ned mod Aaen, parallelt med Brostrædes øverste Del).

Efter at Byen 1856 havde bygget den smukke Borgerskole, fandt Borgerne, at Sviegade nu burde hedde *Skolegade*, og fik (desværre) ministeriel Tilladelse hertil 18/2 1858. (»Et daarligt Navnebytte«, skriver Eliassen). Borgerskolen og den i 1847 byggede Friskole pyntede jo ogsaa paa Gaden, og i 1860 skriver Fyhn: »Skolegade er en af Byens bedste og regelmæssigste Gader«. Skolegade gaar nu helt ned til St. Jørgensgade, og naar jeg vil fortælle lidt om Ejendommene i Skolegade, begynder jeg her paa den vestlige Side, vender ved Laasbygade og gaar tilbage ad den østlige Side.

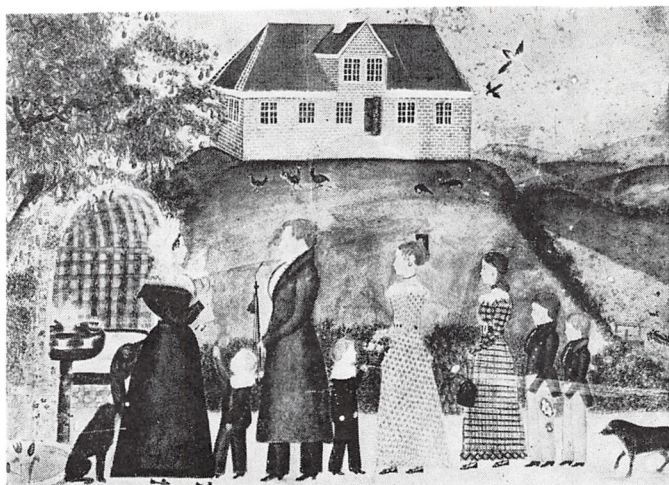
Paa Hjørnet af St. Jørgensgade No. 8 og Skolegade ligger det tidligere »Andelsfrugteri«, nu »Kolding Bymejeri«.

I 1908 fandt man ved Andelsfrugteriet en Del runde Spæn-

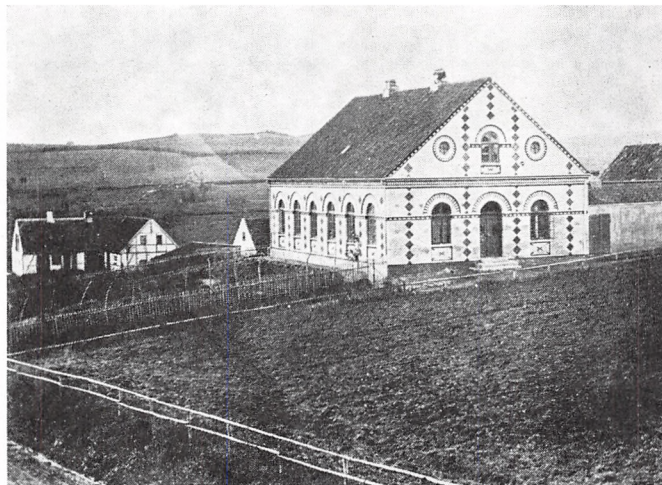
der fra det 14de Aarhundrede, og en Mønt præget i Malmø under Kong Hans. Alle Spænder er ens med Indskrift A·V·E·M·A·R·I·A; en Del af disse ere paa Kolding-Musæet; Resten i Nationalmusæet. Omtrent samtidig med disse Spænder fandtes under Kordøren i Taps Kirke et lille middelalderligt Spænde ringformet og af Bronze med følgende gaadefulde Majuskel-Indskrift i fladt Relief:

+ A H N V M L R E T O +
gentaget to Gange. Det stammer sikkert fra samme Tidsalder som Kolding Spænderne; mærkelig nok fandtes der ogsaa sammen med Spændet i Taps Kirke en Korshvid fra Kong Hans i Malmø.

Efter Bymejeriets Grund kommer No. 12 et Villalignende Hus med Have omkring, den nuværende »Vuggestue«, det er bygget af Købmand, Mægler Ernst Kjær, der havde Forretning paa Hjørnet af Vestergade No. 24 og Bleggaardsstræde. Hu-



Blegmand Anders Olesen og familie på Bleggården.
Efter tegning af N. B. Bastrup.



Fotografi af Bleggården 1865.

set ejedes senere af Cand. A. G. G. Borch, Lærer paa Latinskolen fra 1872-80; hans første Kone var født Gylling og var fra Vejle. Deres Søn er Sophus Borch paa Kæmnerkontoret; efter sin første Kones Død giftede han sig med en Datter af Skræder F. L. Jordahn i Vestergade. Borchs boede her fra 1879-83; af de øvrige Beboere af Ejendommen var Toldforvalter, Kammerjunker (senere Kammerherre) von Späth, Toldforvalter Fibiger og Agent August Schmidt. Borchs Enke solgte Ejendommen til »Vuggestuen«.

Ejendommen kaldtes almindelig »Bleggaarden«, da den gamle Bleggaard laa her i mange Aar.

Til Blegeplads, »Blegdam«, havde Olesen et stort Stykke af senere »Zahns Toft« fra Katrinegade og helt ned til Aaen. Sønerne fiskede Ørreder i Aaen, men det var ulovligt, og naar Olesen fra den højtliggende Bleggaard saa Farver Utzon, der ejede Tene- eller Ørredgaarden, nærme sig, klappede han i Hænderne, og Sønerne fik i en Fart Fiskegrejerne af Vejen.

Skomager Søren Møller paa Bleggaarden var kendt over By og Egn, og mange morsomme Historier fortælles om ham; jeg skal her fortælle et Par. En Gang var Familien til et Gilde i Fe-

rup, og Søren Møller stod da op og vilde holde en Tale; han begyndte da saaledes: »Notabene, for Eksempel vil a sej, kan I trov, ja a sejer no a, men mi Koen Cille sejer je, aa de gjør mi Søn Fredrik, og mi Datter Ane aa«. Ved dette Gilde fik han lidt for mange Snapse, og da Familien skulde køre hjem, var han ikke til at finde. De kørte saa uden Søren Møller, men da han endnu 4 Dage efter ikke var kommen hjem, saa tog hans Svoger Svend Olesen ud for at søge efter ham, omsider fandt han ham i Stubdrup, meget forkommen og snavset. »Vi æ 7 davli Mennesker«, sagde Søren Møller, »mæ aa mi Koen Cille, mi Søn Fredrik, mi Datter Ane, æ Svend, æ Dreng aa æ Gris«. Ved en Lejlighed, da der blev henstillet til ham at hjælpe sin Søn, der da var gift og i smaa Kaar, sagde Søren Møller: »Notabene for Eksempel vil a sej kan I trov, en Skjæp Katøfler eller tov, ka mi Søn Fredrik godt faa«.

Nogle gamle Huse, oprindeligt et Limkogereri, der laa ved Aaen paa det Sted, hvor nu Elektricitetsværkets Kulskure ere, kaldtes ogsaa »Bleggaarden«, men har ikke anden Forbindelse med den rigtige Bleggaard, end at de bleve byggede paa den gamle Blegeplads eller Blegdammen.

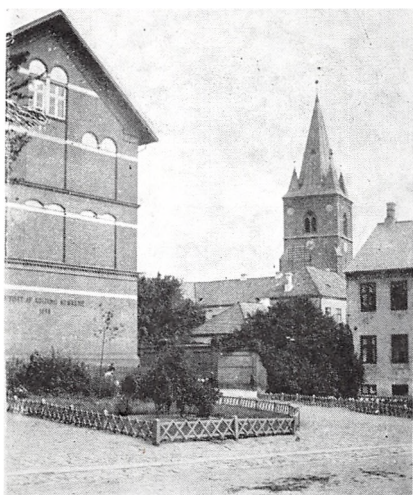
Efter den tidligere Bleggaard kommer nu 4 Ejendomme (byggede af Murermester S. L. Günther først i Firserne) paa Hjørnet af Kathrinegade. For ca. 50 Aar siden var her en græsklædt Bakke hvor Bager Therkelsens Køer græssede, til de om Aftenen bleve trukne over i Kælderen.

Da Murermester S. L. Günther 1882 opførte No. 4 paa Hjørnet af Skole- og Kathrinegade, fandtes ved Afgravning af Grunden, omtrent paa den øverste Del af Bakken, i 10 Tommers Dybde og over en Flade af 15-20 Kvadratalen, stærke Brandspor og 6 Tommer Aske; heri laa en Mængde Skaar af store graaagtige Lerkar, 5-10 Tommer i Diam. over Munden.

Da vi nu ere paa Svietorv, maa jeg fortælle lidt om det gamle *Fattighus* og *Arbejdsanstalt*, der laa her.

1839 købte Byens Fattigvæsen den gamle Raadstuebygning til Nedrivning for 825 Rbd., og af Materialerne opførtes saa 1840 Fattighuset paa en Haveplads, købt af Portbetjent Hansens Enke for 480 Rbd.

Bygningen indeholdt i sine to Etager fire store Arbejds- og So-veværelser, en Sygestue, et Magasin og et Materialværelse, foruden Bolig for Økonomen og



Svietorv med det lille anlæg ved skolen.

Opsynsmanden. Økonomilejligheden med stort Køkken og Spisestue vare i Kælderen. Den hele Bygning med Indretning og Inventar har kostet 3,000 Rbd., hvortil man af Ribe Stift laante 2,000 Rbd. »at tilbagebetale med 160 Rbd. Sedler aarlig uden Renter«. Lemmerne beskæftigedes med at karte, spinde, hegle, pille Tovværk og »gøre Klodser« (Tøfler med Træbund), hvad de fortjente herved, fradrog næste Aars Skatteligning. I 1846 var der 33 og 1860 20 Personer; for disse blev beregnet til Føde og Vadsk 38 Rbd. pro Pers. aarlig. Hver Søndag Morgen holdtes Gudstjeneste af Sognepræsten eller en af Lærerne.

Brændevin var en yndet Vare paa Fattiggaarden, men selvfølgelig strengt forbudt; Lemmerne vidste dog Raad. Flaske og Penge bleve stukne ind under Plankeværket til Naboejendommen i Skolegade, og Drengene derinde fik saa Flasken fyldt og lagt tilbage igen. Da Økonom Lau opdagede denne »Trafik«, blev der slaet Brædder for Hullerne, men saa fandt de paa at hejse flasken over Plankeværket i en Snor, og det gik stærkt.

En Del af Byens Borgere havde efter Fattig-commissionens Opfordring forpligtet sig til paa bestemte Dage at give fattige Børn Middagsmad, imod at disse den

halve Dag søgte Skolen og den anden halve Dag Arbejdshuset, hvor de undervistes i Haandarbejde.

1879-80 indrettedes den hidtidige Friskole til Fattiggaard, og den gamle Fattiggaard blev nu nedreven. En Kreds af Borgere ønskede at købe Grunden, for der at opføre en »Døttreskole«, da det blev afslaaet, byggede de Skolen i Kathrinegade. Paa den gamle Fattiggaards Grund fandtes 1881 nogle gamle Mønter, og d. 19/5 1882 fandtes der 49 Mønter fra 1542-1627, mest tyske hele og halve Specier. Sølvværdi 170 Kr.

Efter Nedrivningen af den gamle Fattiggaard anlagdes paa Grunden et smukt lille Anlæg med Plæner, Roser, Guldregn, Syrener m. m. Dette blev for et Par Aar siden ryddet, og Pladsen brolagt; nu er her Bilparkeringsplads, og Tirsdag og Fredag afholdes her »Torvedag«.

paa Falster; da begge Forældrene døde i Kolera-Aaret 1853, tog Deissners hende til sig, og 1872 kom Søsteren Karoline Kohlbladt ogsaa i Huset. Senere drev Deissner en Pantelaanerforretning i sin Ejendom, Blæsbjerggade No. 23, og efter hans Død overtog Karoline Kohlbladt Forretningen, som hun drev, saa længe hun levede.

Medens Deissner var Økonom paa Fattiggaarden og havde de unge livlige Døttre hjemme, kom der megen Ungdom i Huset og deriblandt mine Forældre, der først her lærte hinanden at kende. Naar der var drukket Kaffe oppe i Stuen, forsvandt Ungdommen ned i det store Køkken i Kælderen, og saa gik Dansen; Musik havde de ikke, men de sang til. En Aften kom Deissner ned i Underbukser og Nathue og skældte ud; han vilde have Nattero og bad dem erindre, at dette var et Fattighus og



Svietorv 1926. Guldsmed Svend E. Thomsen begynde i kælderen under skiltet 1926.

En af Økonomerne paa den gamle Fattiggaard var tidligere Sadelmager *Christian Deissner* (1809-82), hans Kone hed *Jokumine Petrine*, f. *Lyders*. De havde tre Døtre, *Mathilde*, *Nancy* og *Augusta*. Deissners havde ogsaa en Plejedatter *Josephine*, der var Datter af *Fru Deissners Søster*, der var gift med *Kohlbladt*

ingen Dansebod; da han var gaaet gik Dansen videre, men paa »Hosesokker«. Under en saadan Danseaften 16. Maj 1862 var det, min Far friede; efter en Dans satte han sig op paa Køkkenbordet, Mor stod foran med Ryggen til, saa slog Far Armene om hende, »tvang« hendes Hovede tilbage og kyssede hende,

Kæmpe udvalg i kvalitetsmøbler

Afsyret eg
når eg
er bedst

- det er vor speciale . . .

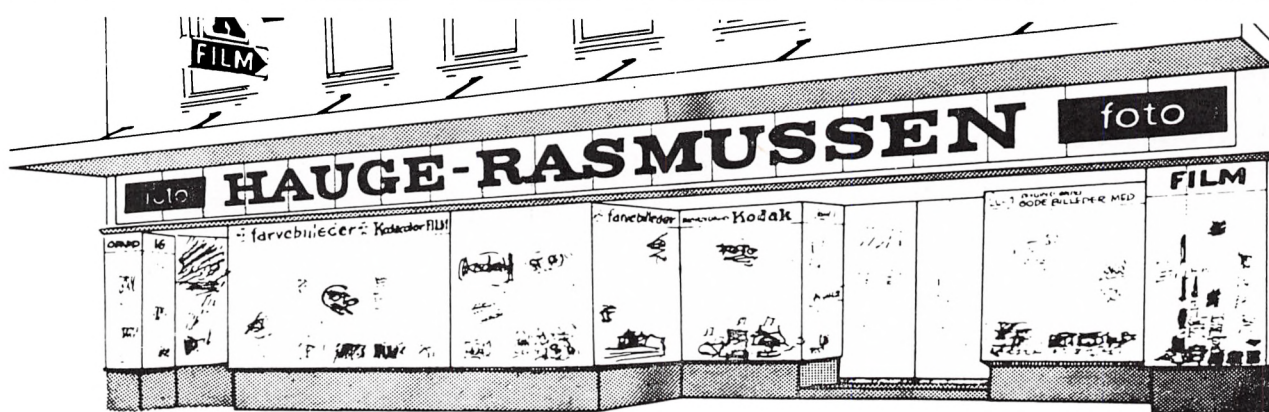
Igennem årene har Bolighuset JOBO slået sit navn fast som stedet, hvor man finder kvalitetsmøbler til rimelige priser. De fleste forbinder nok navnet JOBO med stedet, hvor man finder det største udvalg i afsyret eg – men også lædermøbler, dagligstuer, reolsystemer, senge og småmøbler er ting, vi har et kæmpeudvalg i. Kom ud og bliv overbevist!

. . . tør De købe
billigt?
- vi gør ikke



ALBUEN 1-3-BRAMDRUPDAM-
6000 KOLDING-TLF 05-52 62 50
HJ. AF EGTVEJ OG VEJLEVEJ

Bolighuset der satser på kvalitet.



Vi er tilsluttet Danmarks største indkøbsforening for fotoudstyr.
De store fællesindkøb, der foretages i ind- og udland, giver lavere priser,
og disse fordele kommer Dem til gode.

HAUGE-RASMUSSEN

FOTO

HELLIGKORSGADE 16 - 6000 KOLDING
TELEFON (05) 52 00 70 - (05) 52 42 70

idet han sagde: »det skal jo dog være os to, »Dresse« (Andrea), og saa var de forlovede.

Ved siden af den gamle Fattiggaard laa 4 smaa Huse, det første langt tilbage med en lille Have foran; af Beboere i disse Huse kan nævnes Baadebygger E. Jakobsen, Kornmaaler Mads J. Hansen, Sara Kandestøber (opnævnt efter Faderen der boede paa Adelgade) og Silderøger Wendel. Matrkl. No. 180 ejedes en Tid af Blikkenslager F. Schick, Losbygade nu No. 19. Disse Huse købtes af Byen, og paa deres Grund ligger nu lige ind til Sviatorv den store Pigeskole, bygget 1898, og derefter den i 1879 byggede »Kommunale Friskole« (den tidligere Friskole blev som før nævnt indrettet til Fattiggaard).

Nu kommer vi til den gamle »Borgerskole« (nu Forskolen); den er bygget 1856 paa en Have-lod, som Byen købte 28/11 1851 paa Auktionen efter Apotheker Eilschou. Skolen er 50 Alen lang og 20 Alen bred; den var indrettet saaledes: Stueetagen havde to store Klasseværelser i Midten og to mindre mod hver af Gavlene. Paa 1ste Sal var kun to Klasser, Resten var Lejlighed for to gifte og to ugifte Lærere. Skolen indviedes Torsdag d. 3die Jan. 1857; den havde kostet med Inventar 15,000 Rd. hvoraf de 10,000 Rd. vare skænkede Byen. Paa Facade er indmuret en Stentavle (bestilt ved Billedhugger Nielsen, Haderslev 24/6 1856) med Inskription.

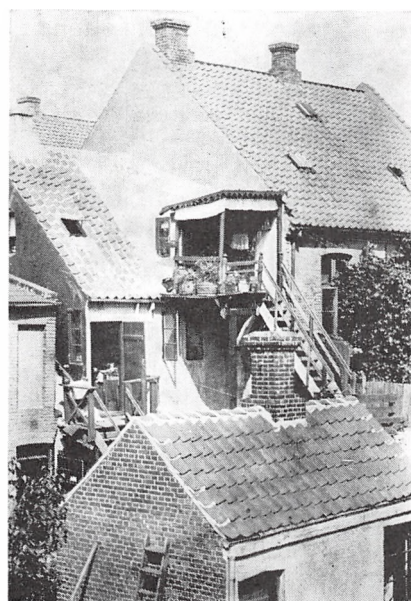
I Borgerskolen gik jeg i 8 Aar, og jeg vil nu fortælle lidt om den Tid.

Den første Undervisning fik jeg i en Pogeskole, der var i en Ejendom i Vestergade, hvor nu St. Jørgensgade udmunder. Det var ved to Søstre Jürgensen, Døttre af »Kartoffel-Jürgensen, som han populært kaldtes. Det eneste, jeg erindrer derfra, var en

Del Tale mellem Børnene om Stormfloden Aaret før, da Vandet var oppe i Kartoffel-Jürgensens Gaard, saa Folk sejlede over Gaarden i store Kar. Naar jeg gik til og fra Skolen ad Bleggaardsstræde, hilste jeg ofte paa min Morbror Andreas Andersen, der var i Lære ved Snedker Wintherberg, som havde Værksted mod Strædet.

Hvor længe jeg gik i Skole her husker jeg ikke; det har sikkert kun været et Aars Tid. Saa kom jeg i »Borgerskolen«. De større Drengene viste mig her en »Tamp«; det var en Tovende, ca. 30 cm. lang og ca. 3 cm. tyk, omvunden med tynde Snore i begge Ender, jeg har ikke set den brugt til Afstraffelse, men Lærerne truede ofte med »Tamp« og slog i Kathederet med den for at skaffe Ro. Spanskrør blev der dog slidt Masser af; vare de for tykke, skar vi Drengene en lille Spalte i den ene Ende, og i Spalten satte vi et Hestehaar; naar der saa blev slaet med Spanskrøret, flækkede det snart i to Stykker, og slog da ikke saa haardt.

Af Lærerne var Hans Chr. Gejl Overlærer; han var høj og knoklet; det mest fremtrædende ved ham var Næsen, der var ualmindelig stor, tyk, rød og fuld af Knyster og Filipenser (»Rubiner«). At den maatte holde for af vi Drengene, er naturlig; vi sang: »Gejl, Snegl kom herud med din store Næse«. Utallige Gange er hans Profil med den mægtige Næse tegnet på Vægtavlen, Murene og andre Steder. Gejl var en Tid Redaktør af »Kolding Avis«, og i Timerne sad han ofte og skrev Artikler til Bladet, samt læste Korrektur paa Prøvetryk, der blev bragt og hentet af Lærlinge fra Trykkeriet. Gejl var Svoger til Digteren Carl Ploug; han havde Lejlighed paa 1ste Sal i Skolens søndre Ende. Lærer Peter Hansen var ugift og boede ogsaa på Skolen; han var en no-



Skolegade 7. Tidligere kornmåler Christen Jensens ejendom.

bel Karakter og sirlig i Paaklædning; han var meget afholdt af os. Cand. theol. H. C. M. K. Ejler holdt vi ogsaa meget af; han gik altid med en blød bredskygget, lysegraa Filthat; han var Lærer i Naturhistorie og Tegning. Gejl var som nævnt Overlærer, men 9/12 1874 ansattes Cand. theol. C. F. Skouboe som Skoleinspektør, og der kom nu mere Orden og System i alle Forhold. Efter Schouboe fik vi Cand. theol. P. T. E. Siersted til Inspektør; det var en høj, kraftig bygget Mand med svært, rødligt Fuldskæg. Vi fik snart Respekt for ham og hans Kræfter; »at stille til Klø« hos den Inspektør var sandelig ingen Spøg, han slog haardt – og længe. Han havde et Tag paa at tage en Dreng i begge Ører, løfte ham »i stive Arme« og sætte ham op paa Kathederet. En Dag, han havde forladt Klassen et Øjeblik, saa han gennem Ruden, at min Sidekammerat og jeg havde nogle »Kunster« for, han gik da bag os, tog hver af os i en Haartot og klaskede vore Hoveder sammen. Slaget ramte mig lige over højre Øje, der hævede stærkt; der stødte Betændelse til, og jeg laa med Ispose paa; Synet paa dette Øje

blev svækket, saa jeg ikke senere har kunnet læse med det eller sigte med et Gevær, men ved Skydning brugt venstre Øje. Denne raa Afstraffelse fra Inspektør Siersted, som jeg Livet igennem har Meen af, tror jeg ikke blev paataalt af min Moder (maaske fordi min Moster Margrethe var Lærerinde paa Skolen), i hvert Fald kan jeg intet huske derom.

»Skovturen« var en af Aarets største Begivenheder; den afholdtes gerne i Juli og gik altid til Bramdrupskov, med Musik og mange Flag. Maden bragtes med i smaa Spaankurve eller Botaniskasser; til Maden fik vi »Limonade« i Skovfogedhuset. »Limonaden« bestod af Saftvand, der stod i et stort Kar, hvorefter vi fik øst op i vore medbragte Kopper eller Bægere. Dagen gik nu med forskl. Leg som »Langboldt«, »Røvere og Soldater«, »Put«, »Træholdt« m. m. Saa var der »Præmieskydning« med lange Pusterør m. smaa Pile lavet af »Skomagersøm« med en Dusk Garn bunden om Hovedet. Præmierne bestod af smaa Punge, Notisbøger, »Svaneknive« (en stor kraftig hvidskaftet Lommekniv med 1 Blad med Billede af en Svane, ellers var den ikke »ægte«), Pusterør, Læderboldte (syet sammen af trekantede Skindstumper i forskellige Farver og faststoppede med Hø, Blaar eller andet, de brugtes altid til »Langboldt«), Blyanter m. m. Vi marcherede ogsaa en Tur rundt i Skoven med Musikken i Spidsen.

I Skolen var jeg nærmest doven, Regning var mit værste Fag, og en ordentlig Haandskrift naaede jeg aldrig. Grammatikken var dog nogenlunde, Danmarkshistorie, Verdenshistorie, Geografi og Naturhistorie var mine bedste Fag. Til en eksamen skulde jeg fortælle om Slaget ved Reval i Estland, da Dannebrog

faldt ned fra Himlen, bl. a. fortalte jeg da alt, hvad jeg havde læst i Ingemanns Roman om Begivenheden og min Helt, Karl af Riises, Deltagelse heri; det morede baade Lærer og Censor, og jeg fik rent 6 i Karakter. Som sagt, var Regning et af mine svage Punkter, og selv »den lille Tabel« kneb det med. En Dag før Regnetimen bad jeg Regnelæreren om Lov til at gaa hjem, idet jeg foregav Hovedpine. Frandsen maa have gennemskuet mig, for han hørte mig først i Tabellen, som jeg imidlertid til hans og min egen Forundring klarede

der har fortalt mig, at naar de (»Latinpærene) saa ofte fik »Klø« af »Borgerlapperne« skyldtes det, de før omtalte Bukseremme, »Latinerne« gik nemlig mest med Seler. »Latinerne« ekserserede som Soldater med Trægeværer; de havde hvide Huer med Kokarde og hvide Skulderstropper med rød Kant og en blank Knap; deres Anfører red paa en lille Hest.

Ja, Skoletiden var herlig, og dog følte vi det som en Befrielse at slippe ud af Skolen, og saadan føler Ungdommen det nu som for 50 Aar siden, det er først i en



Skolegade set mod Sviatorv.

helt godt; jeg fik da Lov til at gaa hjem, men Mor saa saa underligt paa mig og beordrede mig straks i Seng; det fik jeg ud af den Historie.

I Skolen vare vi Drengene delt i to Partier: »Losbyer« og »Klostere«, eftersom vi boede Nord og Vest eller Syd og Øst for Torvet. Der var ofte Strid mellem Partierne, og saa var det ikke rart for en Losbyer at komme ned i Klostergade eller omvendt. Undertiden udkæmpedes der hele »Slag« i Dyrehaveskoven. Vaabnene vare Stokke og Læderbukseremme; kun naar det gjaldt Kamp mod Latinskoledrengene vare vi enige, og det var ofte haarde Dyster. Konsul Ræ-

modnere Alder, man kommer til bedre Erkendelse.

I Iste Hus paa gadens sydlige side boede Md. Blisse, der bandt Kranse og gik med Theaterplakater; hun var kendt af alle. 2det Hus: Valborg Thuesen (hendes første Mand hed Larsen), hun var »Kagekone« (solgte Hvedebrød); hun var Moder til Redaktør Thorvald Thuesen. 3die Hus: Jens (Jacobsen?), blev kaldt »Blaa Jens« og Konen »Gule Ane«. De røgede Sild. Naar vi Drengene i Eksamenstiden havde et Par Øre paa Lommen, købte vi ofte her friskrøgede Sild, som vi spiste med det samme; det var en Delikatesse, der for os stod paa Højde med, hvad

»Isvafler« er for Nutidens Ungdom. 4de Hus: Snedker Erik Hansen, Fader til Slagtermester Otto Hansens Kone. 5te Hus: Værtshusholder Claus Haamann, kaldt »Claus Tysker«, han var indvandret Tysker. 23. April 1849 deltog han i Skydningen ved Sønderbro; da Tyskerne havde indtaget Byen, blev hans Hus omringet af tyske Soldater, for at fange ham; men han havde skjult sig i en Naboejendom og slap senere bort fra Byen. Han pralede ofte af sine Bedrifter d. 23. April, skønt det var hans tidligere Landsmænd, som det gik ud over. I Hjørneejendommen af Langelinie boede Kornmaaler Mads J. Hansen; paa Hjørnet lige overfor boede Hanne Uldahl, der havde Mælkehandel i Kælderen, og Frederik Jensen (kaldet »Frederik Konsler«, han var oprindelig Sømand, men blev senere Politibetjent). Næste Hus: Niels A. Thronninge, kaldet »Niels Husar«; Konen hed Christiane, hun havde i mange Aar Stade paa Havnen som »Kagekone« og solgte Kager og Brød til Søfolk og Arbejdere; en Søn blev Skoleinspektør. Næste Hus var Træskomager H. C. Lages; saa kommer Muremester F. St. Meiers; han havde i sin Tid en betydelig Virksomhed. I Ejendommen paa Hjørnet af Blæsbjerg- og Teglgaastræde (omdøbtes 1898 til Borgergade) boede Fisker Christensen, han var Fader til den bekendte Fiskeeksportør Peter Christensen, Havnen. I et gammelt 2-Etages Hus boede Md. Jacobsen, der havde Høkerhandel; en Søn blev Politibetjent her i Kolding, men døde ung. Md. Jacobsens første Mand hed Møller, og en Søn af dette Ægteskab er Tømremester Carl Møller af det ansete Firma »Møller & Sørensen«. I næste Hus boede Væver Schmidt; mellem disse to Huse er en Smøge, en »Smutvej« ned i min Farfars,

Glarimester Chr. L. Thomsens og Blikkenslager F. Schicks Gaarde (der da vare ud i et) og derfra gennem Porten ud i Losbygade. I Porten havde Slagter Petersen og hans Søn Victor anlagde og drev »Christiansminde« og senere »Løverodde« ved Kolding Fjord), og han var naturligvis imod, at Fremmede benyttede »Smutvejen«, den blev dog brugt en Del, og navnlig var den bekvem for Forbindelsen mellem mine Bedsteforældre Thomsen i Losbygade og Andresen i Skolegade; selv har jeg i min Barn-dom benyttet den daglig. Paa et af Billederne ser man »Chatollet«, et Hus i Blæsbjerggade, der ved Paabygning virkelig var kommen til at ligne et saadant Møbel. I Huset til venstre for »Chatollet« boede en »Slikmutter«, der solgte »Stanglakrids« og »Slikstænger« til Skolebørnene; »Slikket« var indpakket i Skrivebogsblade; hun købte udskrevne Skrivebøger af Børnene; de fik en Slikpind til 2 Øre for en Bog.

Til højre for »Chatollet« er Niels Daugaards Stald og Lade; Ejendommen gik fra Blæsbjerggade om Hjørnet af Losbygade (det nuværende »Losbyhus«).

Niels Daugaard var Avlsbruger og Vognmand, han kørte med Karet eller Wienvogn til Baredaab og Bryllup; han havde ogsaa en af de store hyggelige Charabanc's til Familieudflugter til Skamling og Christiansfeldt eller »Krybily« og »Daugaard«, og endelig kørte han Liggvognen. Sønnen Bertinus overtog Ejendom med mere; en Datter var gift med Købmand A. Jessen og en anden med Manufakturhandler A. M. Schmidt. Hos Daugaards kom jeg daglig efter Mælk, og naar vi skulle have Ærter til Middag, hentede jeg Vand der, da det var »blødere« end i vor Brønd.



Set fra Adelgade mod Blæsbjerggade. Mellemhandler Nielsens hus på hjørnet af Skolegade.

Nu vender vi og gaar tilbage ad Skolegades østlige Side. Mellemhandler H. Nielsens Hus, nedrevet 1913, nu Blikkenslager Schacks, regnedes den Gang for at ligge paa Hjørnet af Skole- og Blæsbjerggade. Der var en ejendommelig sur Lugt i Nielsens Butik af Gær, Mel og Gryn. Melet havde han i store Kasser med skraa Laag; i et Hjørne stod et Bornholmerur; hans Tøj, Haar og Skæg var hvidt af Mel, han havde Udsalg fra Kjær Mølle; og naar den store Møllevojn holdt udenfor Butikken, spærrede den hele Gaden.

Første Hus i Skolegade var Snedker Schous. I det halve Hus var Værksted, Resten Beboelse; bag Plankeværket var Gaard og Skur med Brædder og Planker.

Næste Hus var min Morfar Søren Andresens. Den Gang var det kun 1-Etages med stor Kvist; for Enden af Gaarden laa et Gammelt 2-Etages Baghus, og ind mod Snedker Schous et Sidehus, der havde Forbindelse med Stuehuset. I nederste Hjørne ind mod Krølrup var en Svinesti. Morfar ejede i mange Aar No. 14 i Losbygade, hvor han drev Høkerhandel; senere var han Økonom paa Sygehuset i Hospitalsgade. Han købte Ejendom-



REKLAMIE konsulenterne

RK marketing aps/kommunikation
Fynsvej 7. 6000 Kolding. Telf. 05531200



Falcon Fotografi

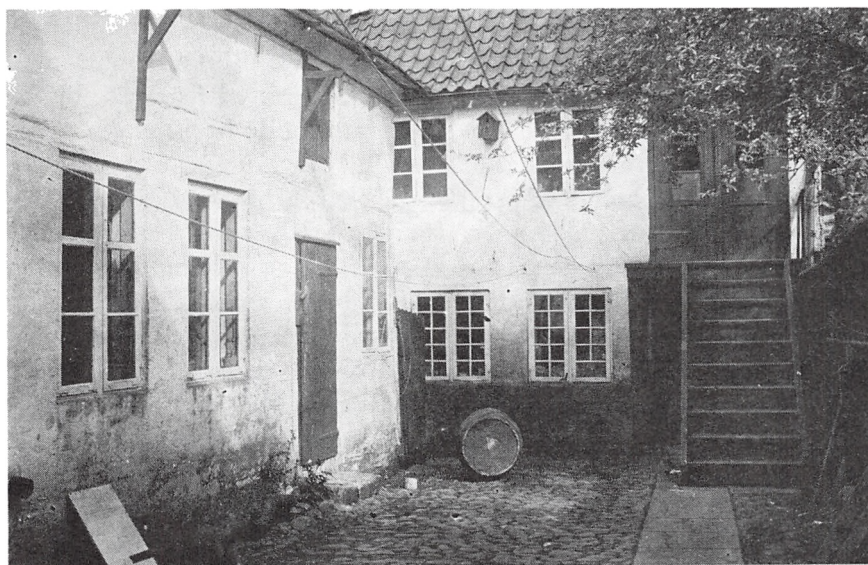
industri- teknisk-
fly-/luft- reklamefoto
postbox 243. 6000 kolding.
tlf. (05) 57 11 75



Snedker Schous hus. Blæsbjerggade/Skolegade.

men paa Skolegade af den gamle Bødker P. Sønnichsen. Mormor var datter af Urmager Kirschbaum paa Østergade. Deres ugifte Datter, Margrethe, boede hos dem og var ansat som ueksamineret Lærerinde ved Friskolen.

Efter min Faders Død 1872 flyttede Mor og jeg om til Morfar. Vi boede paa Kvisten, men opholdt os mest nede ved Morfar. Han og jeg vare gode Venner; han tog mig daglig med om i sin Have, der laa bag Søen. Naar vi kom derom, løb jeg først rundt og søgte mellem Kaalen og Buskene for at se, om »Hans fra Dyrehavegaard« havde været der. Saa laa der nemlig et Æble, eller et Kræmmerhus Sukker eller lignende. Selvfølgelig var det Morfar, der lagde det, og saa gav den mystiske »Hans« Skylden. Saa skulde vi ned til Søen og se om der var fanget en Gedde; vi havde altid Snører ude; den Gang var der mange Gedder i Søen. Paa Hjemvejen gik vi ind til Gæstgiver Andersen (nu »Landmands-Hotellet«); der kom en Del Borgere og drøftede Byens Begivenheder og Politik (Morfar var tidligere Borgerrepræsentant, samtidig med Farfar, Glarmester Chr. L. Thomsen). Han tog mig ogsaa med til Grundlovsfester paa Stejlbjerg



Gården til Skolegade 3.

og Borgerlig Skydeselskabs Fest 3die Pinsedag.

Morfar havde altid en Gris til Fedning, den gik ofte frit i Gaarden og blev kælet for af os alle. Den Gang var Køkkendøren lige ud til Gaarden, og stod Døren aaben, gik den op ad Trappen og ind i Køkkenet, hvor den saa fik en eller anden Lækkerbid og blev jaget ud igen. En Gang Mormor var syg, lod Morfar Grisen gaa ind i Soveværelset, for at hun kunde se, hvor tyk den blev.

Det var mig en stor Sorg, da Morfar blev syg og døde; den sidste Nat sagde han flere Gange: »Er Klokken ikke seks — er den dog ikke snart seks«, og — Kl. 6 døde han, 6. Juni 1876.

Mormor solgte nu Ejendommen til Blikkenslager F. W. Crüger (der saa byggede en Etage paa Stuehuset); hun købte derefter No. 11 i Skolegade af Murer Ahrenkiel, og her flyttede vi saa hen.

Efter Morfars Ejendom No. 3 kom Købmand Chr. S. Krøldrups; den var to Etages med 2 Kviste; i Stueetagen var Kontor og Port ind til Gaarden. Der var en smuk Have med Frugttræer og Blomster; opad Muren ind mod Morfars Gaard var Espalietræer. Krøldrups var egentlig

Sadelmager og kom hertil fra Ribe; han gik i Kompagni med en Købmand, der var velhavende, men ikke saa klog som Krøldrups, og snart var det ham, der var velhavende. Krøldrups havde Købmandshandel paa Adelgade 15; senere købte han Ejendommen paa Skolegade, og her drev han Kolonial og Vinhandel en Gros, han havde en dygtig Vinkyper, Petersen, der senere kom til Friis & Juhl.

Krøldrups var kendt vidt omkring, og utallige ere de Handler og Transaktioner, han var med til; der var mange, der »sad i Lommen« paa ham. Der gik mange Historier om ham. Jeg skal fortælle et Par, jeg har hørt.

I Krigen 1864 lod Tyskerne en Mængde Pontoner og Bromateriale komme her til Kolding. De havde planer om at sætte Troppe over til Fyen. Der kom da to tyske Dampskibe her paa Fjorden; efter Forlydende skulde de lastes med Havre fra Krøldrup, men Meningen var nok, at de skulde bugsere Pontoner m. m. ud i Lillebælt. Imidlertid opgav Tyskerne Overgangen, og Dampene sejlede bort, men uden Havre, Krøldrup skal dog have tjent godt alligevel.

En Grosserer Fiedler fra København var en Gang inde paa Krøldrups Kontor og vilde have sit Tilgodehavende, men uden Resultat. »De kan da give mig en Veksel«, siger Fiedler, ja, det vilde Krøldrup gerne, og Fiedler udfyldte saa en Vekselblanket og rakte den over til Krøldrup, der skrev paa den, lagde den sammen og rakte den tilbage. Fiedler stak den i sin Tegnebog og gik. Da han kom hjem, saa han, at Krøldrup i Stedet for sit Navn havde skrevet »Den hopper vi inte paa, Hr. Fiedler«.

Krøldrups flyttede senere til København, hvor han døde.

Efter Krøldrups ejendom kom 4 smaa Huse, oprindelig ens byggede, 1 Etages med Kvist til Gaden, i Gaarden var en lille Blomsterhave og et Baghus til Brændsel m. m. Bag Gaardene var »Langgangen«, en Smøge hvortil alle fire Ejendomme og desuden to Ejendomme paa Kirketorvet havde Laager og Adgangsret; den udmundede i Skolegade, mellem No. 13 og Latinskolens Grund. Den var almindelig Legeplads for Børnene fra alle disse Huse, særlig i den yderste Ende mod Skolegade hvor den var bredest.

No. 11 og 13 paa Skolegade og Jordemoder Petersens Hus paa Kirketorvet bleve nedrevne 1914, og Grundene tagne ind til Latinskolen.

I det første af de 4 Huse boede Kornmaaler Chr. Jensen, »Chresten Kornmaaler«, som han kaldtes; Konen hed »Kornmaalerkone« og var kendt og frygtet i hele Kvarteret; hun var en ualmindelig stridbar og galhovedet Kvinde. Manden var helt forkuet, og Børnene fik en streng Opdragelse. Konen var dog flittig og proper, holdt Hjem og hele Familien rene og velklædte, ligesom Ejendommen altid blev holdt godt vedlige. Sit stridbare Sind og Tunge kunde hun dog ikke styre; hun var altid i Spektakler og Ufred med Naboerne. Disse søgte da ved Opsætning af høje Plankeværker at dække sig og faa Fred. Fra sin Altan kunde hun nemlig overse alle Naboernes Haver og Gaarde. Krøldrup satte et Plankeværk op over det andet, og snart gjorde Kornmaaler J. Sørensen, der boede mod Kirketorvet det samme. En Søn, der var Tømrer, havde lavet det, og en tidlig Morgen blev det rejst under Hurraraab. Det var tjæret, men paa Midten var en stor hvid Flade og herpaa var malet med store Bogstaver: »Se dig i spejlet, min Dame«! Da Kornmaalerkone saa det, var hun ved at eksplodere af Galskab; hun raabte og skreg op, saa det hørtes viden om. Til sidst tog hun en Kost, dyppede den i en Mudderpøl og smurte Indskriften over, men det regnede snart af. Hun byggede nu en Kvist paa Huset, og Familien flyttede saa derop; en Altan fik hun ogsaa sat paa, meget større end den anden, dog kunde hun ikke helt overse Naboejendommene, undtagen Smed Gosmanns; han boede i No. 9; han havde ikke Raad til mere end et almindeligt Plankeværk, men han var heller ikke bange for hende; der var altid Spektakler mellem dem; og det var frygteligt at høre, hvad de kunde udsælde og titulere hinanden



Skolegade 15.

med. Naar de lige havde udkæmpet en Bataille, holdt hun ikke af at gaa gennem »Langgangen«, for Smeden havde nok der en Gang givet hende »et Par paa Kassen«, som han kaldte det.

Omtalte Smed Gosmann ejede No. 9 og beboede hele Huset, Stuen mod Gaarden var indrettet til Smedeværksted. Han var en lille mager Mand, altid i godt Humør, særlig naar han var halvfuld, og det var han ofte. I Smedien samledes jævnlig et helt Selskab af fugtige Fyre, og saa blev der Fest. Drikkevarerne vare Brændevin med Hvidtøl til (dog ikke meget Øl); naar Humøret saa var oppe, blev der lavet Væddemaal, Brydekampe og Skiveskydning med Salonbøsse. En yndet Sport var at skyde til Maals efter Jordemoder Petersens Skorstensrør der var af Zink; naar Skudet ramte, kom hun frem og skældte ud; det var jo Sjøv og Røret blev gennemhullet som et Sold.

Gosmann rejste til Amerika fra Kone og Datter. Sagfører Willemann overtog Huset og solgte det til Murer Carl Chr. Petersen; han pyntede og forbedrede Ejendommen, byggede nyt Baghus m. m. Han solgte atter til Henrik Nielsen, en falleret

Vognmand fra Randers. Han var kendt under Navn af »Rødspættemanden«, han handlede en Tid med Fisk fra en lille Vogn og med høj kraftig Stemme sang han:

»Her er levende Rødspætter,
Rødspætter,
her er levende Rødspætter,
Rødspætter er her«.

Det var nyt for Koldingenserne, der ellers fik deres Fisk ved Strandhusekonerne.

Som nævnt købte Mormor efter Morfars Død Huset No. 11, og her boede vi saa, Mormor, Moster Margrethe, Mor og jeg i mange Aar. Moster passede Hus-holdningen og sin Lærerindegering. Mor syede Herreveste og Gendarm-Staldfrakker for Skrædder Albinus Hansen, og jeg passede min Skole, legede i Gaarden og »Langgangen« med Naboernes Børn, og saaledes gik Dagene og Aarene.

1882 kom jeg i Lære i Fredericia. 1884 døde Mormor, Moster og min Mor overtog Huset, efter udstaaet Læretid flyttede jeg atter hjem og fik Plads ved Urmager N. Lauridsen; 1889 giftede jeg mig og stiftede selv Hjem.

Da Moster døde 1898, fik Mor Huset og boede her, til hun solgte det til Latinskolens Udvidelse 1914.

Endelig kommer vi til det fjerde af disse Huse; det ejedes af Murer N. S. Schmidts, efter deres Sprog at dømmes, var baa-de han og Konen indflyttet fra Landet. De havde en Søn, Søren, der var Typograf; en Dag fortalte hans Mor os, at han var blevet anmodet om at skrive en Sang til et Gilde, »aa saa saad Søren sej nier aa dejtet« — da vi saa Sangen, kendte vi den; der var kun forandret Navne og Stedbetegnelser. Da hun refererede os Sørens Bryllupsfest, sagde hun bl. a. »De vaa en dejli Fest i all Maader, men de vaa no

skammele, te Søren blev for til fuld!«

Efter Schmidts Hus og »Langgangen« kom Latinskolens Grund, helt ned til Kirkestræde, med Skure og Legeplads; Muren var ikke saa høj som den nuværende; ind mod »Langgangen« stod nogle høje Popler og et Plankeværk med Jernpigge ovenpaa. Den nordre Fløj af Latinskolen opførtes 1885.

Da Kommunalbestyrelsen i 1856 overtog Latinskolen, vedtoges det at afskære et Stykke af Skolens Have og føre Sviegade (Skolegade) i lige Linie hen til

boede Bager Therkelsen; i Kælderen havde han Bageri til den ene Side og — Stald i den anden til to Køer, der om Sommeren græssede paa Blegdamsbakken paa den anden Side af Gaden.

Vi ere nu naaede til Bleggaardsstræde. Hele den nordlige Side hører, som nævnt, til Vester-gade No. 22, den søndre Side var ogsaa i een Mands Eje, nemlig Købmand, Mægler Ernst Kjær, der her havde Købmands-handel og Brænderi. Senere har her været Hammershøjs Garveri og Strandbyes Ølbryggeri. Nu har »Frelsens Hær« Lokaler der.



Kirkestræde. Øverst til venstre skimtes kirkens tårn.

Friskolen. Ved Udgravning af Grunden til Gymnasiebygningen 1915, fandtes i Grundens sydvestlige Hjørne svære middelalderlige Murfundamenter, 2 a 2½ Sten brede. De optoges under Kælderen, men fortsætter mod Vest ud under Skolegade.

Paa Billedet af Kirkestræde ser man til venstre den daværende Pedelbolig, tidligere Laboratorium for Latinskolen; i det gamle Hus med Gavlen boede Gartner P. H. Bøttcher; Skuret foran var Kirkens: Paa højre Side er Ligkapellet og Mure og Bygninger, der hørte til Friskolen, bag Plankeværket er Friskolens Have.

Sagfører J. L. Hansen, Vester-gade No. 18, ejer næste Grund med det gamle Hus No. 15, her

I den gamle Bindingsværksbygning har Snedker Wintherberg haft Værksted. Nu er Strædet ordentlig brolagt; men naar der i Trediverne var Gilde paa Bleggaarden, skete det ofte, at Mændene maatte tage Damerne paa Ryggen den lange »Lave Ernst's Gyde« igennem; saadant Pløre var der.

— Vi ere nu naaede tilbage til vort Udgangspunkt St. Jørgens-gade, og jeg beder Læserne tilgive, om det har været for lang og trættende en Tur. Hvad jeg har fortalt, er jo kun om en lille Gade i en lille By, og lidt om de smaa Mennesker, der levede der; men lad det tjene til min Undskyldning, at den By er min kære Fødeby, og i Gaden har jeg boet i min Barndom og Ungdom.